

Västmanland

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1665.

Lärna folkskolekal
Skrift

Västerlovsta
Sintuna h

1665

Diverse folkminnen.

Väster Lovsta

berättelser av Ligard Hedén

(65)

V. Lövsta socken, Västmanlands-län.

Anteckningar av, Sigurd Heden, Hårvsta, Hleb.

Västmanland

Västervik

Simtana bl

På Vanijö ägor i V. Lövsta socken intill Gardijön finns ett ganska högt berg, som he Skansberget. Där finns ringar och andra märken kring berget, som tyckes tyda på att det har gått någon segelled där förbi, det sägs även, att en båt har strandat nedan berg och uppe kring toppen av berget synes äro lämningar efter en stenmur, som tyckes tyda på att den har varit befordrat.

I byarna lite varseent finns lämningar efter gamla elokvarnar, som för användes då man ville bota sjukdom, hos folk och kreatur, men lade i nålar, kensapper, spik, o. d.

Om man ritet under en bra, som leder över en bäck, tre torsdagsnätter och spelar (utan rådsle), kommer den första natten en fladd bjur flyta de i vattnet, den andra natten skall näcken komma spelandes och den tredje den orde rja och stannor man ändå så skall man kunna spela vad man vill.

Man skall leta ut en ryrensblomma med fem blad, och äta upp den och det man önskar sig i samma ögonblick, som man väljer den ska man få.

Man tager en fyrväppling och lägger under

kudden och det man så drömmet under natten skall gå i fullbordan.

När barnen byter tänder tager man den tappad tanden och slungar den i spiren och ber om en bentsand i stället för en guldtand.

Om det blir ett avstånd mellan likväggen och den närmast efter kammande skjutsen, så skall de bli flera lik från det håll, som de kamme.

Den som kryper under likväggen skall kunna se i syne. Men om han kryper tillbaka omvändt samma väg, så gör det ingenting, ty att se i syne är inte roligt.

Barn som är födda med segerkruva och går bring en eldsvåda, med denna på huvudet åstadkamma att elden ej spridit sig mere utan släckas i stället. Man gömmer nämligen segerkruvan.

När en likuggla far bring böningskuren och skrives om kvällarna, så skall det bli en död snart.

Om man först möter tre karlar så man skall något örende så bringar det en lyckel, men möter man kvinnor så bringar det odur.

Om en skorre springer över vägen, så skall de gå en illa på färden.

Om man en påsk-morgon går baklänges och sopar golvet så skall man när man kammer till dören få se sin blivande maka så där.

En ko druntrade i Levne mosse i V. Lövsta socken och klevon hittades en mansålder efteråt i Flösta källa i Åltuna socken. Mellan den källan och mossen skall gå en förbindelse genom källårdrar.

Att draga ett lakan midsummernatten i grä och saga upp daggen i, och sedan krama ur daggen och giva korna är bra. De skola da mjölka bra under året.

Tag nio sorters blommor och nio av varje sort och lägg dem under kudden en midsummernatt. Då skall man drömma om sin blivna sv.

Skär-torsdagsnatten skall man äta upp nio styckena stämmigast bakelänges (börja med stjä) och allt skall gå lyst till väga utan att man säger något, och inte heller får man dricka något, och sedan så skall man sova. Då skall man drömma om att en kommer och giver en dricka, och denne skall blive ens make.

Tre torsdagsnätter vid en karsväg. På tisdagsnatten skall ens blivande vise sig.

Det är en backe i Flösta V. Lövsta socken, som kallas för, Kolera-backen, som för i tiden ska ha varit begravningsplats, när koleran gick i Sverige.

Om man går bort på jul-dagen så är det en sed i min hembygd att man hänger på varann en askpåse på ryggen.

En bande skall ha stallet så byggt, att hästarna stå med baken vänd åt baturgnen, för annars så skall man have otur med sina hästar i stallet.

En sägen om Fala silvergruva eller Frystgruvan, som skall finnas på V. Lövde, prästgårds-ägar.

lyder så: Prästen skickade drängen till skogen efter hästen, för att han skulle åka till Enåkers-rocken och hålla predikan, men när drängen kom till skogen kom han till en kullfallen gran på var rötter det fanns silver och då man skulle taga det blev man stående där och kunde inte komma därifrån. När han inte kom hem med hästen, gick prästen efter till skogen, och då han kom dit och fick se drängen stå där, så läste han, så att han kom loss: Fågeln säger vidare: Att när tre toirn i Fleby samhälle blir uppförd så skall Frystgruvan till Fala silvergruva påträffas.

Vid slaktning, skall man bita i köttstycken som rör sig, så skall man få gott minne och bli lättlärd.

Om kryckestöt:

Seden är så; att några ungdomar i trakten, skall under tiden mellan 1-3 lysningsdagen eller bättre mellan 1-2 hr; uppvakts budskapet eller kontrahänterne som de också uppvaktningen skall ske vid blivande brudens hem, med en kryckegren eller björk; sommaren björk vintern gran.

Utskyrseln är så: Kryckegren är en vanlig gran, dock så beskaffad, att den klurar sig ett par meter från marken.

Den skalet utan i tapparna; sedan lindas den med gult och blått papper.

På mitten av grenen sättes upp en låda som kontrahänternas förnamn är inskrift på; sommaren skall det vara genomskuren på vintern sättes ljus i den.

Flur på den försigår: Man samlas på ett lämpligt ställe ett stycke från gåden, dit man skall gå. Först komma förriedarna, som bör vara minst fem stycken, en i spetsen (tälmannen).

Tälmannen skall ha en trumpet eller näverhorn, som han fjuter eller blåser i under färden. Sedan kommer vagnen med björken eller granen. Efter den kommer en vagn med sex stycken flickor, som skall vara lika klädda, i flesta fall vittklädda, smyckade med blomma i håret. De skall ijunga en sång under det att grenen reses. Under färden dit ijunges det och spelas på sådana instrument, såsom klarinett, dragspel, positiv. När som man börjar nära sig stället så stannar själva kryckestötet och

förriddarna rida då fram och anställer
att de komma för att uppvakta parer
skulle de då ej hälsas välkomna eller
icke bli mottagna av budparat, så m
de ej rättighet att resa kryckegran.
Men hälsas de däremot välkomna så
rida förriddarna tillbaka till sällskapet
och alla följas sedan åt fram.

När de komma fram, reses granen fram
för trappen, under det granen reses
i unga flickorna en sång. När granen
är upprest, så lyckkonstkar förriddar
eller talmannen det uppvaktade parer
han yttrar då följande:

"Leve Hantverkarna, leve de hurs o. s.
Efter detta är vanligt, ^{dett} budparat bjud
de samlade på kaffe, sedan uppstår
vanligtvis dans.

Kryckegren eller björken skall vara
minst tio meter lång.

Allt, som är med skall vara utstyrt,
såväl människor, hästar, åkdon och dyg
med så gamla saker och dräkter o. s. som
möjligt; En mycket vanlig sed.

Namnen på dagarna i påskveckan.

Smulden - Måndag
Fes - Tisdag
Aste - Onsdag
Skär - Torsdag
Lång - Fredag
Stäcke - Lördag
Påste - sösk
Andag - påsk.

Måndag - Smulden
Tisdag - Fesgris
Onsdag - Astevis
Torsdag - Skärkuse
Fredag - Långlat
Lördag - Stäcketast
Påskdagen - Påskläste
Andag - Andagfäste.